

УДК 330.341.1

***Бондаренко Н.О.** к.пед.наук, доцент
Арбачевська А.В. здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
3-го року навчання
спеціальності «Соціальна робота»
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ГІДНОГО ЖИТТЯ

Сьогодні ми живемо у світі, де поняття людської гідності, прав людини та рівних можливостей набуває абсолютно нового змісту. І якщо ще кілька десятиліть тому питання безбар'єрності сприймалося як допоміжне, як щось, що стосується лише окремих категорій населення, то нині це – фундаментальна

основа розвитку справедливого суспільства, де кожна людина має вільний доступ до всіх сфер життєдіяльності суспільства, і право на повноцінне життя без обмежень.

Це поняття значно ширше, ніж просто пандус біля школи або знижений бордюр на пішохідному переході. Це не просто питання фізичної доступності, а комплексне поняття, що охоплює всі аспекти життя людини, забезпечуючи рівні можливості для всіх громадян, незалежно від їх фізичних, психологічних чи соціальних обмежень. За різними офіційними даними, третина населення України – це люди, які мають постійну або тимчасову потребу в адаптованому, зручному, доступному середовищі. І, відповідно, створення умов безбар'єрності – це не розкіш і не привілей, а гостра потреба та пряма відповідальність держави, громад і кожного з нас.

Одним із головних аспектів безбар'єрності є фізична доступність. Це облаштування пандусів, ліфтів, спеціально обладнаних туалетів та інших елементів, які дозволяють людям з особливими потребами вільно пересуватися містом, відвідувати установи, магазини, медичні заклади тощо.

Ми маємо також забезпечити інформаційну доступність. У наш час доступ до інформації є основою для активної участі в житті суспільства. Для людей з порушеннями зору мають бути доступні тексти з великим шрифтом, для людей з порушеннями слуху – відео з субтитрами або із використанням сурдоперекладу. Це дозволить кожному отримувати важливу інформацію і приймати активну участь у соціальному житті.

Не менш важливою є цифрова доступність. Сьогодні більшість послуг, зокрема державні, надаються в онлайн-форматі. Інтернет-сайти повинні бути зручними для користувачів з особливими потребами, з можливістю використання спеціальних пристроїв, таких як екранні читачі або альтернативні клавіатури.

Станом на 2024 рік в Україні офіційно зареєстровано понад 3 мільйони людей з інвалідністю. З початку повномасштабного вторгнення ця цифра зросла приблизно на 300 тисяч осіб. Протягом 2023 року понад 230 тисяч осіб отримали статус інвалідності, з них 138,1 тис. чоловіків та 92,5 тис. жінок. Станом на липень 2023 року, 428 785 осіб з інвалідністю були офіційно працевлаштовані. Близько 80% осіб з інвалідністю є працездатними та активними, але реалізація їхніх прав ускладнена через відсутність безбар'єрного середовища. Цифра людей з інвалідністю постійно збільшується у зв'язку з військовими діями на території країни.

Ця статистика чітко свідчить про необхідність створення безбар'єрного середовища, яке дозволить усім громадянам, незалежно від їх фізичних чи соціальних обмежень, активно долучатися до життя країни та реалізовувати свій потенціал.

Нами було проведено дослідження впровадження безбар'єрності Градизької громади, що знаходиться в Полтавській області. Це дослідження показало, що громада активно впроваджує стратегію безбар'єрності. На базі цієї громади створена комісія з питань безбар'єрності, яка здійснює моніторинг об'єктів інфраструктури на предмет доступності та безбар'єрності. Громада

працює над створенням комфортного середовища для всіх жителів громади, зокрема і для осіб з особливими потребами. Одним з ключових етапів є адаптація інфраструктури громади до потреб людей з обмеженими можливостями. Це включає в себе не лише фізичну доступність будівель та об'єктів, але й доступність інформаційних та соціальних послуг.

Одним з перших кроків у цьому напрямку є адаптація навчальних закладів, медичних установ та культурних об'єктів до вимог безбар'єрності. Вони проходять перевірку на доступність та інклюзивність. Діти з обмеженими можливостями мають змогу навчатися разом з іншими дітьми в звичайних школах в інклюзивних класах. Їм допомагають асистенти вчителів, які постійно вдосконалюють свою кваліфікацію з метою ефективно допомагати дітям з особливими освітніми проблемами. В громаді активно проводяться інформаційні заходи щодо інклюзивного простору і все більше жителів починають розуміти актуальність і важливість безбар'єрності та роблять цю тему менш табуованою. Впроваджуються заходи, спрямовані на створення безбар'єрного середовища для всіх мешканців громади, саме для цього було створено Раду безбар'єрності, яка координує ініціативи з удосконалення простору громади. Цей дорадчий орган об'єднує представників влади, громадських організацій, освітніх та соціальних установ для спільного пошуку ефективних рішень. Протокол першого засідання Ради підтверджує системний підхід до реалізації політики інклюзії.

Крім фізичної доступності, у фокусі громади також інформаційна відкритість: на офіційному сайті систематично публікуються звіти про реалізовані заходи, плани адаптації об'єктів, новини щодо інклюзивних ініціатив. Це свідчить про прозорість і відкритість процесу.

Таким чином, безбар'єрність у Градизькій громаді – це не лише про встановлення пандусів чи кнопок виклику, а насамперед про зміну підходу до простору, до комунікації та до взаємодії. Це про повагу до гідності кожної людини та створення умов для повноцінного життя всіх громадян.

Отже, безбар'єрність – це не просто технічне поняття, пов'язане з доступністю інфраструктури. Це комплексна соціальна цінність, яка відображає рівень розвитку суспільства, його повагу до гідності кожної людини та здатність забезпечити рівні можливості для всіх. Без створення інклюзивного середовища неможливо говорити про справжню рівність, участь і гідне життя кожного громадянина. Досвід Градизької громади свідчить про реальні кроки у цьому напрямі – через створення Ради безбар'єрності, аудит об'єктів, адаптацію інфраструктури та відкритий діалог з громадою. Це приклад того, як локальні ініціативи можуть бути дієвим інструментом у побудові соціально справедливого середовища.

Інвестуючи в безбар'єрність сьогодні, ми закладаємо фундамент для такого суспільства, де кожен відчуває себе потрібним, цінним і вільним – а отже, має можливість жити гідно.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю. Ратифікована Україною 6 березня 2009 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
2. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. – Постанова КМУ від 14 квітня 2021 р. № 366-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-p>
3. Безбар'єрність як нова суспільна норма: збірник матеріалів / За ред. О. Кубракової. – Київ: Український інститут майбутнього, 2021.
4. Звіт про стан реалізації принципів безбар'єрності у громадах України / ГО «Безбар'єрність». – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bezbarier.gov.ua>
5. Кухарук, О. В. Психологічна доступність як складова інклюзивного середовища // Соціальна педагогіка. – 2023. – №2. – С. 45–49.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет аграрного менеджменту
(кафедра виробничого та інвестиційного менеджменту)
Гуманітарно-педагогічний факультет
(кафедри соціальної роботи та реабілітації)
Purdue University (USA)
Fater Academy of India (India)
Національний університет «Запорізька політехніка»
НТУ «Дніпровська політехніка»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, АСПІРАНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
«РОЛЬ МОЛОДИ У РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ»**

**15-16 квітня 2025 р.
Київ, онлайн, Zoom**

Роль молоді у розвитку АПК України [Електронний ресурс]: зб. матеріалів ІХ міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 квітня 2025 р.). Київ: НУБіП України, 2025. 362 с. PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.

**КОНФЕРЕНЦІЯ ПРОВЕДЕНА В РАМКАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРОЄКТУ
МОДУЛЬ ЖАНА МОНЕ «ПРАКТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ
ІНКЛЮЗІЇ В ЄС» ЗА ПІДТРИМКИ ЕРАЗМУС+,
101127466 – EPSEI – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету аграрного менеджменту
(протокол № 11 від 19 травня 2025 року)*

Збірник укладено за матеріалами ІХ міжнародної науково-практичної конференції «Роль молоді у розвитку АПК України». Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

The collection is based on the materials of the V International Scientific and Practical Conference "The Role of Youth in the Development of AIC of Ukraine", conducted by the Faculty of Agrarian Management and the Faculty of Humanities and Education of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. The content of the sections is synchronized with the main directions of the conference.

The publication is designed for scientists, teachers, graduate students, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук Л.В., д. екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України (голова);
Деліні М.М., д. екон. наук, професор; Прушківська Е. В., д. екон. наук, професор;
Сопівник І.В., д. пед. наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи та реабілітації;
Супрун Д.М., д. пед. наук, професор; Осадченко І.І., д. пед. наук, професор;
Власенко Т.О, к. екон. наук, доцент, звідувач кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту;
Алексєєва К.А., к.наук з держ. упр., доцент; Гаврилюк В.П. к.екон. наук, доцент;
Дергач А.В., к.наук з держ. упр., доцент; Лобунець Т.В., к. екон. наук, доцент;
Чемодуров О.М., к. екон. наук, доцент; Юзба В.О. к. екон. наук, доцент;
Прохорчук О.М., к. пед. наук, доцент; Тілікіна Н.В., к. екон.наук, доцент;
Мовчун С.В., к.екон.наук; Власенко К.О., к.пед.наук; Голева М.С., PhD, асистент;
Будегай В.А., асистент; Кендус Д.І., асистент.

Тези доповідей подано в авторській редакції.

Автори відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів

© НУБіП України,
2025 © Автори, 2025